[ਐਮ. ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼* ਅਤੇ ਐਸ. ਵੀ. ਐਨ. ਭੱਟੀ, ਜੇ.ਜੇ.

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਬਨਾਮ।

ਮੁਹੰਮਦ. ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

(2024 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5001)

18 ਅਪ੍ਰੈਲ 2024

[ਐਮ. ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼* ਅਤੇ ਐਸ. ਵੀ. ਐਨ. ਭੱਟੀ, ਜੇ.ਜੇ.

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ (ਜੰਗਲਾਤ ਜ਼ਮੀਨ) 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁਕੱਦਮੇਦਾਰ-ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮਕਾਲੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ, 1967 – ਐਸ.15 – ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਆ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ. – ਐਸ.87 – ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ 1908 – ਐਸ.114; ਜਾਂ. XLVII, ਆਰ.1 – ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਡੀ.ਟੀ.ਡੀ. 17.11.1960 ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸਰਵੇਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - 11.11.1971 ਨੂੰ ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਜੰਗਲਾਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਜੰਗਲ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੀਖਿਆ - ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੰਗਲਾਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ (ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ), ਜਿਸ ਨੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2-ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਜੰਗਲਾਤ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲਾਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ, ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ - ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ - ਸਥਿਰਤਾ:

ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ, ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਜੋ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਫਲ ਹੋਈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਜੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਜੋ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ - ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਹੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਘਾਟ ਸੀ - ਜ਼ਮੀਨ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ (ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ) ਦੀ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਬਾਅਦ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ - ਜਾਂ.ਐਕਸਐਲਵੀਆਈ ਆਰ.1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਏ.ਪੀ. ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ 11.11.1971 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ, ਏ.ਪੀ. ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, 1317 ਐਫ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਤੀਜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਏ.ਪੀ. ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਜੰਗਲਾਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ - ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਲਟਣ ਲਈ ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ - ਫਿਰ ਵੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰੋਕ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ, ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਦਿਆਲੂਤਾ ਦਿਖਾਈ - ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। (ਪਾਰਸ 51, 54-56, 59)

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ, 1967 - ਐਸ.ਐਸ.15, 16 - ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਆ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ. - ਐਸ.87 - ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਰਾਖਵਾਂ ਜੰਗਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਰੋਕ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮਾ - ਰੱਖ-ਰਖਾਅ:

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਵੀ. ਮੁਹੰਮਦ. ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਆਯੋਜਿਤ: ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ - ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਬਣ ਗਈ ਸੀ - ਬਲਕਿ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਨਾ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਬਚਾਓ ਵਜੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਥਾਰਟੀ ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ ਉਹ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਸੀ - ਉਸਨੇ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਅਭਿਆਸ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਆਪਣਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਏ.ਪੀ. ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਮਾਪਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਹੁਕਮ ਜੋ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 13, 57)

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ, 1967 - ਉਦੇਸ਼ - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ 1908 - ਸ.114; ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1 - "ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ"; "ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ" - ਸਮੀਖਿਆ - ਸਕੋਪ - ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1859 - ਐਸਐਸ 376, 378 - ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1877 - ਐਸ.623:

ਆਯੋਜਿਤ"ਉਚਿਤ ਮਿਹਨਤ" ਸ਼ਬਦ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈ, ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ - ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਖੋਜ 'ਤੇ ਲਚਕਤਾ ਦਾ ਤੱਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ - ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗੀ - ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਗਲਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵੈ-ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ - ਬਾਅਦ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ - ਸੀਪੀਸੀ 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਸੀ), ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਮਾਮਲਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਹ ਨਿਯਮ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ - ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। (ਪਾਰਸ 19-23)

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ 14, 19, 21, 48 ਏ ਅਤੇ 51 ਏ - ਜੰਗਲ - ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

ਆਯੋਜਿਤ:ਧਾਰਾ 48ਏ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਰਾਜ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫਤਵਾ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 51ਏ (ਜੀ) ਜੰਗਲਾਂ, ਝੀਲਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ - ਜੰਗਲ ਲਈ ਇਹ ਦੋ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਅਤੇ 21, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ - ਜੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। [ਪੈਰਾ 25]

ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 - ਵਾਤਾਵਰਣ - ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ - ਮਾਨਵ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਤੋਂ ਈਕੋਸੈਂਟਰਿਕ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ - ਕੁਦਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਧਾਂਤ - ਆਰਥਿਕ ਵਿਚਾਰ - "ਗ੍ਰੀਨ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ" - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਨਿਆਂਇਕ ਨਿਰਾਸ਼ਾ - ਲਾਗਤ - ਮਿਲਾਵਟ ਵਾਲੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ - ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਣ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਲਟ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਰਾਹੀਂ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਟੈਂਡਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ (ਜੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ) 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

ਆਯੋਜਿਤ:ਆਪਣੇ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ - 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਲਗਾਈ **ਤੇਲੰਗਾਨਾ** ਗਈ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਜ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗਲਤ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 54, 59]

ਵਾਤਾਵਰਣ - ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ 48 ਏ, 51 ਏ, 21, 14 ਅਤੇ 19:

ਆਯੋਜਿਤ:ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ ਹਰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 48 ਏ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 51ਏ, 21, 14 ਅਤੇ 19 - ਇਸ ਲਈ, ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਕਿਸੇ ਡਿਵੈਲਪਰ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਿਘਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 38]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਕੈਟਰਰਜ਼ (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ [1980] 2 **ਐਸ ਸੀ ਆਰ 650** : **(1980) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 167**; ਅਰੀਬਮ ਤੁਲੇਸ਼ਵਰ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਅਰੀਬਾਮ ਪਿਸ਼ਕ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1979) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 389**; ਪਰਿਓਨ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਸੁਮਿਤਰੀ ਦੇਵੀ **[1997] ਪੰਨਾ 4 ਐਸਸੀਆਰ 470 : (1997) 8 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 715**; ਛੱਜੂ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਨੇਕੀ **(1922) ਐਸ ਸੀ ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਪੀਸੀ 11**; ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਬਨਾਮ ਕਮਲ ਸੇਨਗੁਪਤਾ ਰਾਜ **[2008] 10 ਐਸਸੀਆਰ 4** : **(2008) 8 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 612**; ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਰਾਵਤ **[2020] 11 ਐਸਸੀਆਰ 865**: **(2021) 13 ਐਸਸੀਸੀ 1**; ਕੇਰਲ ਐਸਈਬੀ ਬਨਾਮ ਹਾਈਟੈਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਥਰਮਿਕਸ ਐਂਡ ਹਾਈਡ੍ਰੋਪਾਵਰ ਲਿਮਟਿਡ **[2005] 2 ਐਸਸੀਆਰ 517** : **(2005) 6 ਐਸਸੀਸੀ 651**; ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਪਾਂਡੇ ਬਨਾਮ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਪਾਂਡੇ ਵਿ. ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਰਾਜ **[1987] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 223** : **(1987) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 295**; ਐਮ.ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਕਮਲ ਨਾਥ **[2000] ਪੰਨਾ 1 ਐਸਸੀਆਰ 389** : **(2000) 6 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 213**; ਪ੍ਰਦੀਪ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਿ. ਭਾਰਤ ਸੰਘ **[1996] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 697** : **(1996) 8 ਐਸਸੀਸੀ 599**; ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ। ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ ਬਨਾਮ ਅੰਕਿਤਾ ਸਿਨਹਾ **[2021] 10 ਐਸਸੀਆਰ 1**: **(2022) 13 ਐਸਸੀਸੀ 401**; ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰੂਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **[2012] 3 ਐਸਸੀਆਰ 460** : **(2012) 3 ਐਸਸੀਸੀ 277**;

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰੂਮੁਲਪਦ (87) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **[2006] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 1046** : **(2006) 1 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 1**; ਏ.ਪੀ. ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੋ. ਐਮ. ਵੀ. ਨਾਇਡੂ **[1999] 1 ਐਸਸੀਆਰ 235** : **(1999) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 718**; ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਫੋਰਮ ਬਨਾਮ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਫੋਰਮ ਏ.ਪੀ. ਰਾਜ **[2006] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 419** : **(2006) 3 ਐਸਸੀਸੀ 549**; ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਦਿਵੇਸ਼ ਭੂਟਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ। **[2022] 15 ਐਸਸੀਆਰ 1066: 2022 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ ਸੀ 899**; ਅਮਰਨਾਥ ਮੰਦਰ, **13 ਐਸਸੀਆਰ 1093** : **(2013) 3 ਐਸਸੀਸੀ 247**; ਐਚ.ਪੀ. ਬੱਸ-ਸਟੈਂਡ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ **[2021] 1 ਐਸਸੀਆਰ 344: (2021) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 309 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.**

ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਡਾ. ਸੁਸਾਨਾ ਬੋਰਾਸ ਦੁਆਰਾ "ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੱਕ ਨਵੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ" ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲਾ ਪੇਪਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ, ਭਾਗ 5, ਅੰਕ 1, ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ; ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਡੀ ਸਟੋਨ: ਕੀ ਰੁੱਖ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ? - ਕੁਦਰਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲ, ਦੱਖਣੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮੀਖਿਆ, 45 (1972) (ਪੰਨਾ 464, 473, 474, 476); ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਾਹਲੇਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ "ਅਦਿੱਖ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ: ਐਨਟੀਐਫਪੀਜ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਵੱਲ", ਜਰਨਲ ਆਫ ਫਾਰੈਸਟ ਪਾਲਿਸੀ ਐਂਡ ਇਕਨਾਮਿਕਸ, ਭਾਗ 84, ਨਵੰਬਰ 2017 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ; ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਿਸਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ "ਭਾਰਤ ਦਾ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਰੁੱਖ ਕਵਰ: ਕਾਰਬਨ ਸਿੰਕ ਵਜੋਂ ਯੋਗਦਾਨ" (ਅਗਸਤ 2009); ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ; ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (2022-2023) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ, ਇੱਕ ਹਰਿਆਲੀ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਵੱਲ", (ਪੰਨਾ 45, 47); ਟੈਮ ਡੇਲ ਅਤੇ ਵਰਨਨ ਗਿੱਲ ਕਾਰਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ "ਚੋਟੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਸਭਿਅਤਾ" ਓਕਲਾਹੋਮਾ ਪ੍ਰੈਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, (1955) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ, 1967; ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਆ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ.; ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908; ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ[ਸੋਧੋ]

ਕੀਵਰਡਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਜੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ; ਰਾਖਵਾਂ ਜੰਗਲ; ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ; ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ; ਜੰਗਲ; ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ; ਬਾਅਦ ਦੀ ਘਟਨਾ; ਉਚਿਤ ਮਿਹਨਤ; ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ; ਲਾਗਤ; ਮਿਲਾਵਟ ਭਰੇ ਹਲਫਨਾਮੇ।

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਵੀ. ਮੁਹੰਮਦ. ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੇਸ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2024 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5001
2019 ਦੇ ਆਈਏ ਨੰਬਰ 3 ਵਿੱਚ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 19.03.2021 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਇਸ ਮੌਕੇ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਨੀਰਜ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਐਲ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰੈੱਡੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼ਰਵਣ ਕੁਮਾਰ ਕਰਨਮ, ਮਨੀਸ਼ਾ ਚਾਵਾ, ਅਨੀਰੁਧ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਾਇਡੇ, ਸ਼ਿਰੇਸ਼ ਤਿਆਗੀ, ਮੇਧਾ ਸਿੰਘ, ਪੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਧਰਮੇਸ਼ ਡੀਕੇ ਜੈਸਵਾਲ, ਈਰਾ ਮਹਾਜਨ, ਮਨੋਜ ਸੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਐਮ.ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਜੇ.

1.ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਗਈ।

2.ਸਾਲ 1854 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪਹਿਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਰਜ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਕਬਾਇਲੀ ਮੁਖੀ ਸਿਆਟਲ ਨੇ ਜੋ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਮੋਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨੀ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਆਧੁਨਿਕ ਦਿਮਾਗ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

"ਧਰਤੀ ਦਾ ਹਰ ਹਿੱਸਾ ਮੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਹਰ ਚਮਕਦੀ ਪਾਈਨ ਸੂਈ, ਹਰ ਰੇਤਲੇ ਕਿਨਾਰੇ, ਹਨੇਰੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਧੁੰਦ, ਹਰ ਘਾਹ ਦਾ ਮੈਦਾਨ, ਹਰ ਗੁੰਮਣ ਵਾਲਾ ਕੀੜਾ। ਮੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹਨ।

xxx xxx xx

ਇਹ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ: ਧਰਤੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਮਨੁੱਖ ਧਰਤੀ ਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖੂਨ ਵਾਂਗ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਜਾਲ ਨਹੀਂ ਬੁਨਿਆ; ਉਹ ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸਟ੍ਰੈਂਡ ਹੈ. ਉਹ ਵੈੱਬ ਨਾਲ ਜੋ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

3. 1994 ਦੇ ਏ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 145 ਵਿੱਚ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਵਾਂਗ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਕਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਹੈ।

4.ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਣ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਰਾਜ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਨੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਸਟੈਂਡ ਲਏ, ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਰਾਹੀਂ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮਕਾਲੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

5.ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਨੀਰਜ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਐਲ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਰੈੱਡੀ ਨੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪੂਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਕੀਤਾ।

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ, 1967

6.ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ, 1967 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ **"ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ"** ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਤ ਕਵਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਜੰਗਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਠੋਸ ਵਿਧੀ ਹੈ।

> "ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਐਕਟ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਦਰਾਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਦਰਾਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਾਂ ਨੂੰ ਫੋਰਟ ਸੇਂਟ ਜਾਰਜ ਗਜ਼ਟ ਅਸਾਧਾਰਨ, ਮਿਤੀ 06 ਜੁਲਾਈ 1882 ਨੂੰ ਪੰਨਾ 17 ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:
>
> ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ: ਇਹ ਐਕਟ ਉਸ ਲੋੜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਿਵਸਥਿਤ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕੇ।

ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਰਿਜ਼ਰਵ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਜੰਗਲ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਕਬਜ਼ੇ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਣ।

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਵੀ.ਐਸ. ਮੁਹੰਮਦ. ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਇਹ ਐਕਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲਾਂ ਵਜੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਵਚਨਬੱਧ ਹੋਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਕਹੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਮਲਕੀਅਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਸਤੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਉਤਪਾਦਾਂ ਲਈ ਚਰਾਗਾਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲੈਕਟਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਰਾਖਵੇਂ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2

"2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ:- ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ

xxx xxx xxx

'ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ,

(i)ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੀਫ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ ਆਫ ਵਣ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਜੰਗਲਾਤ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ, ਵਧੀਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਜੰਗਲਾਤ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ, ਮੁੱਖ ਜੰਗਲਾਤ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ, ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ, ਡਿਪਟੀ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ, ਸਹਾਇਕ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ, ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਵਣ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਵਣ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਰੇਂਜਰ, ਡਿਪਟੀ ਰੇਂਜਰ, ਫੋਰੈਸਟਰ ਜਾਂ ਵਣ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਫਸਰ, ਵਣ ਗਾਰਡ ਜਾਂ ਜੰਗਲਾਤ ਬੀਟ ਅਫਸਰ, ਸਹਾਇਕ ਬੀਟ ਅਫਸਰ, ਥਾਨਾਦਾਰ, ਚੈਕਿੰਗ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਪੌਦੇ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਿਗਰਾਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਬਣਨਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;]

(ii)ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ;

ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ;

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4

"4.(1) ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲ ਵਜੋਂ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਜ਼ਟ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ;

(ਏ)ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ;

(ਬ)ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲ ਵਜੋਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ;

(c)ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਤਰਾਜ਼, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੰਗਲਾਤ ਉਪਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੱਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ।

ਵਿਆਖਿਆ:- (1) ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਜਾਂ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝਣਯੋਗ ਸੀਮਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੜਕਾਂ, ਨਦੀਆਂ, ਪੁਲਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ.

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਧੀਨ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਮਾਲ ਮੰਡਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(3) ਕੋਈ ਵੀ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਏ.ਪੀ. ਫਾਰੈਸਟ ਏਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 7

"7. ਨਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ:- (1) ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 15 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਦੌਰਾਨ:-

(ਏ) ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

ਧਾਰਾ 4 ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(ਅ) ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਮਕਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਪੌਦੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਜਾਣਗੇ, ਖੇਤੀ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਕਸਦ ਲਈ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਸਫਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਟ੍ਰੇਸ ਨਹੀਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕੇਗੀ; ਅਤੇ

(c) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਜੰਗਲ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਲਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸਾੜਦਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ।

(2) ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੱਟਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8

8. ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ:- (1) ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਰ ਇਤਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਉਹ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ।

(2)ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਸਬੂਤ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9

9. ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ:- ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

(ਏ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ, ਸੀਮਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ; ਅਤੇ

(ਬੀ) ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 ਦੁਆਰਾ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10

(10. ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ:- (1) ਜਿੱਥੇ ਦਾਅਵੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ:-

(ਏ) ਰਾਹ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ;

(ਬੀ) ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੋਰਸ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ;

(ਸੀ) ਚਰਾਗਾਹ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਜਾਂ

(ਡੀ) ਜੰਗਲਾਤ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ;

ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗਾ।

(2)(ਓ) ਜੇ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(i)ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਵੈਇੱਛਤ ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ; ਜਾਂ

(ii)ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਜੰਗਲ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ:- ਜਾਂ

(iii)ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।

(ਬੀ) ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ:

(i)ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

(ii)ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੁਲੈਕਟਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

(iii)ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5-ਏ, 6, 7 ਅਤੇ 8 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ; ਅਤੇ

(iv)ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13

(13. ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਾਂ:- (1) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ, ਧਾਰਾ 10 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਅਜਿਹੀ ਅਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2)ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 10 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 11 ਅਧੀਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ, ਸੀਮਾ ਦੀ ਉਸੇ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

(3 ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਰ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ।

(4) ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ, ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15

15. ਜੰਗਲਾਤ ਰਿਜ਼ਰਵ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ:- (1) ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਨ 'ਤੇ, ਅਰਥਾਤ:-

(ਏ)ਕਿਸੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਲੰਘ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ

(ਬੀ) ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 13 ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਬੀਤ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹਰੇਕ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ

(ਸੀ)ਧਾਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 10 ਤਹਿਤ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਤਹਿਤ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਆ ਗਈ ਸੀ;

ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੀਮਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੰਗਲ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਰਾਖਵਾਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਅਜਿਹੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਖਵਾਂ ਜੰਗਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16

> **"16. ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:-** ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 15 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਉਸ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ।

7.ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2, "ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਐਫ) ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

8.ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਵਣ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਹ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਜ਼ਟ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 4 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰਾਹੀਂ ਇਸਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

9.ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

10. ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੱਟਾ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ। ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ **"ਸੀਪੀਸੀ 1908**" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਲਬਧ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਕੇ ਧਾਰਾ 10 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

11.ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਜੋ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਪਏਗਾ। ਜੇ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪਾਅ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਜੋ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ.

12.ਉਕਤ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਜੰਗਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

13.ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਤਹਿਤ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

<u>ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ</u>

11.ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਚਰਚਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਸਟਿਸ ਵੀਆਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰਾਂਗੇ।

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ। ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਕੈਟਰਰਸ (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ,

(1980) 2 ਐਸਸੀਸੀ 167,

"14. ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਪਟੀਲ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਨਿਆਂਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਗਾੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਚੰਦਰਮਾ ਮੰਗਣ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਹਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਦੇਖਣ ਦੇ ਸੌਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਮੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਉਲਟਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

15.ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਧਾਨਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ 1859 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸੀਪੀਸੀ 1859" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ 1877 ਦੀ ਧਾਰਾ 623 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸੀਪੀਸੀ 1877" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਧਾਰਾ 114 ਅਤੇ ਸੀਪੀਸੀ 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1 ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ,

ਸੀਪੀਸੀ 1859 ਦੀ ਧਾਰਾ 376

"376 - ਨਵੇਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ: ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ - ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੁਡਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ - ਜਾਂ ਸੁਡਰ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ -- **ਅਤੇ ਜੋ ਨਵੇਂ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਜੋ ਉਸਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ**,ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ - ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸੀਪੀਸੀ 1859 ਦੀ ਧਾਰਾ 378

"378 - ਸਮੀਖਿਆ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੈ: ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਕੋਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ, **ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਰਾਏ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ**

ਅਦਾਲਤ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਆਦੇਸ਼, ਚਾਹੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ, ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਨੋਟਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸੀਪੀਸੀ 1877 ਦੀ ਧਾਰਾ 623

623. ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ: ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ

(ਏ) ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ;

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਜਾਂ

(ਸੀ)ਛੋਟੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ,

ਅਤੇ **ਜੋ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ, ਜੋ ਉਚਿਤ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਜਦੋਂ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ,** ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ,

ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.

ਕੋਈ ਧਿਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ, ਸਿਵਾਏ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਆਮ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ, ਇੱਕ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਹ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

17.ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ "ਉਚਿਤ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ" ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਕੇ ਇੱਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, "ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ" ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ. ਇਹ ਚੇਤੰਨ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

<u>ਸੀਪੀਸੀ 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 114</u>

"114. ਸਮੀਖਿਆ. -ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ,

(ਏ) ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ,

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ

(ਸੀ) ਛੋਟੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

<u>ਸੀਪੀਸੀ 1908 ਦਾ ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1</u>

"1. ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ।(1) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ-

(ਏ) ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ,

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ

(ਸੀ) ਛੋਟੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ,

ਅਤੇ ਜੋ, ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ, ਜੋ ਉਚਿਤ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਜਦੋਂ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ.

(2)ਕੋਈ ਧਿਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਆਮ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਹ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

[ਵਿਆਖਿਆ:-ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਉਲਟ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

18.ਸੀਪੀਸੀ 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 114 ਸੀਪੀਸੀ 1877 ਦੀ ਧਾਰਾ 623 ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੋ ਸਾਲ 1976 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਜੋੜੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੀਪੀਸੀ 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ, ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ" ਦਾ ਅਰਥ ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 114 ਨੂੰ ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 114 ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1 ਕਾਫ਼ੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

19."ਉਚਿਤ ਮਿਹਨਤ" ਸ਼ਬਦ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈ, ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਖੋਜ 'ਤੇ ਲਚਕੀਲੇਪਣ ਦਾ ਤੱਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਹ ਉਚਿਤ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ.

20.ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ, ਭਾਵੇਂ ਗਲਤ ਹੋਵੇ, ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਵੈ-ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਗਲਤੀ ਇੰਨੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਿਰਫ ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਇਕ ਗਲਤੀ ਇੰਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇ. ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਨਵੀਂ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ. ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ.

21.ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ। ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ., 1908 ਦਾ ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1 ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦੁਰਲੱਭ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਖਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

22.ਬਾਅਦ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ। ਸੀਪੀਸੀ 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਮਾਮਲਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਅਯੋਗ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.

23.ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ

ਜੋ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਮਿਸਾਲ

24.ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਾਂਗੇ,

ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

- **ਅਰੀਬਮ ਤੁਲੇਸ਼ਵਰ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਅਰੀਬਾਮ ਪਿਸ਼ਕ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1979) 4 ਐਸਸੀਸੀ 389**

"3. ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਨੇ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਏ/1 ਅਤੇ ਏ/3 ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 1948-49 ਵਿੱਚ ਵੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਸਾਈਟਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪੇਟੈਂਟ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਨਿਆਂਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।**ਪਰ, ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ. ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਚਿਤ ਤਨਦੇਹੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਨ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।**

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਵੀ. ਮੁਹੰਮਦ. ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਪਰ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੂਬਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਉਲਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੋ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ

- **ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਕੈਟਰਰਸ (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ, (1980) 2 ਐਸਸੀਸੀ 167**

"8. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਧਿਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿਰਫ ਕੇਸ ਦੀ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ: **ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ**[ਏ ਆਈ ਆਰ 1965] ਐਸ.ਸੀ845: **(1965) 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 933, 948** :

(1965) 1 ਐਸਸੀਜੇ 377] । ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਸਲ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੇਗੀ: : **ਜੀਐਲ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਡੀ ਐਨ ਮਹਿਤਾ [(1971) 3 ਐਸਸੀਸੀ 189 : 1971 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 279 : (1971) 3 ਐਸਸੀਆਰ 748, 750]।** ਜੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹੈ: **ਓ.ਐਨ. ਮਹਿੰਦਰੂ ਬਨਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ [(1971) 3 ਐਸਸੀਸੀ 5 : (1971) 2 ਐਸਸੀਆਰ 11, 27]**। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 137 ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 145 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਸਮੀਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਆਰਡਰ 47 ਨਿਯਮ 1 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਆਰਡਰ XL **ਨਿਯਮ 1, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨਿਯਮ, 1966)। ਪਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੇਸ ਦੀ ਅਸਲ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ,**

ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅੰਤਮਤਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ "ਜਿੱਥੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਸਫਲਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਪੇਟੈਂਟ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ": ਸੋ ਚੰਦਰ ਕਾਂਟੇ ਬਨਾਮ ਸ਼ੇਖ ਹਬੀਬ **[(1975) 1 ਐਸਸੀਸੀ 674 : 1975 ਐਸਸੀਸੀ (ਟੈਕਸ) 200 :** (1975) 3 ਐਸਸੀਆਰ 933]।

9. ਹੁਣ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਇੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕਦੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ. **ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸਲ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ।**

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

- ਪਾਰਸ਼ਨ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਸੁਮਿਤਰੀ ਦੇਵੀ, **(1997) 8 ਐਸਸੀਸੀ 715**

9. ਆਰਡਰ 47, ਨਿਯਮ 1 ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਜੋ ਸਵੈ-ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਰਡਰ 47 ਨਿਯਮ 1 ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਰਡਰ 47 ਨਿਯਮ 1 ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ "ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕਰਨ" ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ "ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ" ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

10. ਇਸ ਸਥਿਰ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ. ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਡਰ 47 ਨਿਯਮ 1 ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ. ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਿ "ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਫਰਮਾਨ ਕਿਸ ਦਾ ਸੀ

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ। ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਤੇ ਮਨਾਹੀ ਦੋਵੇਂ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ" ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 182 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 181 ਨੂੰ ਆਰਡਰ 47, ਨਿਯਮ 1, ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਹੈ. ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਨੂੰ ਉੱਚ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ.

ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ. ਨੇ 25-4-1989 ਦੇ ਸਿਵਲ ਸੋਧ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗਲਤ ਫੈਸਲਾ ਪਾਇਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੰਨੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਹੇ ਬਿਨਾਂ। ਦਰਅਸਲ, ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, "ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ" ਅਤੇ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਕੈਨੀਕਲ ਵਰਤੋਂ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਸਲ ਆਯਾਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ. ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੀੜਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਰਾਹੀਂ ਉੱਚ ਫੋਰਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ "ਸਮੀਖਿਆ" ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ. ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ 6-3-1997 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸੀ ਪੀ ਸੀ 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1 ਵਿੱਚ 'ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਲਈ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ

- **ਛੱਜੂ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਨੇਕੀ, 1922 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਪੀਸੀ 11**

"... ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸੀਮਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤੀ ਮੂਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 ਦੇ ਓ. 47, ਆਰ. 1 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, (ਏ) ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, (ਬੀ) ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ (ਸੀ) ਛੋਟੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਜੋ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ, ਉਚਿਤ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਉਸਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਜਦੋਂ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜਾਂ **ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ,** ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

xxx xxx xxx

ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 ਦੀ ਓ. 47 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਇਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ. ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਬਤਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੀਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਰਾਹੀਂ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਉਹ ਨਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ੀ ਯੋਗ ਬਦਕਿਸਮਤੀ, ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗਲਤੀ, ਜਾਂ "ਕੋਈ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕਾਰਨ" ਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਵਿਕਲਪ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਅਤੇ "ਕਾਫ਼ੀ" ਸ਼ਬਦ, ਜੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ, ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕਿਸਮ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵ, ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਮੁਆਫੀਯੋਗ ਅਸਫਲਤਾ, ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਗਲਤੀ.

ਪਰ "ਕਾਫ਼ੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇਸ ਸੀਮਤ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1908 ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਿਛਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ: ਅਤੇ, ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ ਤੇ, ਇਹ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਰੂਪਾਂ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ। ਚਾਰਲਸ ਬ੍ਰਾਈਟ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਚਾਰਲਸ ਬ੍ਰਾਈਟ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਵਿਕਰੇਤਾ [[1904] 1 ਕੇ.ਬੀ. 6.], ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ।

xxx xxx xxx

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਰਾਏ ਦਾ ਬਹੁਤ ਟਕਰਾਅ ਮਿਲਿਆ ਹੈ. ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੋਈ ਸਥਿਰ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰ ਹੋਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕੋਡ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ ਕਿ 1877 ਅਤੇ 1908 ਦੇ ਕੋਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਓ. 47 ਦੇ ਆਰ. 1 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਅੱਜ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ ਉਹ "ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹੈ.

ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਵਿਲਬਰਫੋਰਸ, ਜੇ. ਅਤੇ ਸਕਾਟ ਸਮਿਥ, ਜੇ. ਅਤੇ ਵਿਲਬਰਫੋਰਸ, ਜੇ. ਅਤੇ ਲੇਰੋਸਿਗਨੇਲ, ਜੇ. ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ. ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਕਾਟ ਸਮਿਥ, ਜੇ. ਅਤੇ ਲੇਸਲੀ ਜੋਨਸ, ਜੇ. ਤੋਂ ਬਣੇ ਚੀਫ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਵੇ. ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਮੁਕੱਦਮੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗਤਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

<u>ਨਵੇਂ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦੀ ਖੋਜ</u>

- ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਬਨਾਮ ਕਮਲ ਸੇਨਗੁਪਤਾ ਰਾਜ(2008) 8 ਐਸਸੀਸੀ 612

"21. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਨਵੇਂ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਨਵੇਂ ਜਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਾਧੂ ਮਾਮਲਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ।

22. ਸ਼ਬਦ "ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ" ਆਪਣੇ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ, ਪੜਤਾਲ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਜੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਸਵੈ-ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਲੰਬੀ ਬਹਿਸ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਡਰ 47 ਨਿਯਮ 1 ਸੀਪੀਸੀ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (3) (ਐਫ) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ / ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਤੱਥ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ/ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਕਿਸੇ ਆਰਡਰ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੇਵਲ ਸੀਪੀਸੀ1908 ਦੇ ਆਰਡਰ XLVII ਨਿਯਮ 1 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

- ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਰਾਵਤ, **(2021) 13 ਐਸਸੀਸੀ 1**

"10. ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਧਾਰਾ 114ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਠੋਸ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦੁਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਡਿਕਰੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ. **ਧਾਰਾ 114 ਸੀਪੀਸੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 114 ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਉਕਤ ਅਸਲ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਸਿਰਫ ਆਰਡਰ 47 ਨਿਯਮ 1ਸੀਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇੱਥੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਅਪੀਲ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਆਰਡਰ 47, ਨਿਯਮ 1ਸੀਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।**

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

- ਕੇਰਲ ਐਸਈਬੀ ਬਨਾਮ ਹਾਈਟੈਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਥਰਮਿਕਸ ਐਂਡ ਹਾਈਡ੍ਰੋਪਾਵਰ ਲਿਮਟਿਡ, **(2005) 6 ਐਸਸੀਸੀ 651**

"10. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 31-12-1996 ਤੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉਤਪਾਦਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਹੈ**। ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਕਦਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ**। ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। **ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ।** ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। **ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।**

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਜੰਗਲ ਦੀ ਸਮਝ: ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

25.ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 48ਏ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਰਾਜ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਆਦੇਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 51 ਏ (ਜੀ) ਜੰਗਲਾਂ, ਝੀਲਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

26.ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਭਾਗ ਤੀਜਾ ਅਤੇ ਭਾਗ ਚੌਥਾ ਇੱਕ ਰੱਥ ਦੇ ਦੋ ਪਹੀਏ ਵਾਂਗ ਹਨ, ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਮਿਸਾਲ

ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ

- **ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਪਾਂਡੇ ਬਨਾਮ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਪਾਂਡੇ ਵਿ. ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਰਾਜ, (1987) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 295**

4. ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਾਂਗ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੇਕਾਬੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਵਿਗਾੜ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖਤਰਨਾਕ ਅਨੁਪਾਤ ਧਾਰਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਕਲਕੱਤਾ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਬਾਗ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ ਹੋਟਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਇੰਨੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸੁਚੇਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਦਭਾਵਨਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਵਿਚਾਰ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਨਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ.**ਜਦੋਂ ਵੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 48-ਏ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਜੋ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਰਾਜ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ", ਅਤੇ ਧਾਰਾ 51-ਏ (ਜੀ) ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ "ਕੁਦਰਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ" ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਜੰਗਲਾਂ, ਝੀਲਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਸਮੇਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੀਵਤ ਜੀਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣਾ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।**

ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਗੇ ਕਿੰਨਾ ਅੱਗੇ ਜਾਣਾ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵਧੀਆ ਸੰਤੁਲਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਧਾਰਾ 48ਏ ਅਤੇ 51ਏ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ

- **ਐਮ.ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਕਮਲਨਾਥ, (2000) 6 ਐਸ. ਐਸ. ਸੀ. 213**

8. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 48-ਏ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ। ਆਰਟੀਕਲ 51-ਏ (ਜੀ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜੰਗਲਾਂ, ਝੀਲਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।**ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੱਤਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ, ਜੋ "ਜੀਵਨ" ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਗੜਬੜ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਜੀਵਨ" ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗੀ।**

9.ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਐਕਟਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 21 ਤਹਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ, ਬਲਕਿ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਗੜਬੜੀ ਕਾਰਨ ਪੀੜਤ ਹੋਏ ਹਨ.

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ। ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

"ਜੀਵਨ" ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ, "ਵਾਤਾਵਰਣ" ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ "ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ" ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਕੁਝ ਖਤਰਨਾਕ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਬੁੱਚੜਖਾਨੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜਾਰੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਫਲੂਐਂਟ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਟੈਨਰੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਹ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਆਰਟੀਕਲ 48ਏ ਅਤੇ 51ਏ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

- **ਪ੍ਰਦੀਪ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਿ. ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, (1996) 8 ਐਸਸੀਸੀ 599**

15. ਹੁਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 249 ਅਤੇ 250 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 252 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। 11 ਰਾਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਐਕਟ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। **ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ 42ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 48-ਏ ਅਤੇ 51-ਏ (ਜੀ) ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਨਿਰੰਤਰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ, ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.**

ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਵਾਤਾਵਰਣ

ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2

"2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ:-ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ,

(ਏ) 'ਵਾਤਾਵਰਣ' ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ, ਹਵਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ, ਹਵਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ, ਹੋਰ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ, ਪੌਦਿਆਂ, ਸੂਖਮ ਜੀਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਅੰਤਰ-ਸੰਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ;

27."ਵਾਤਾਵਰਣ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਕੀਰਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਲਬਰਟ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਵਾਤਾਵਰਣ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ"। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਸਜੀਵ ਅਤੇ ਨਿਰਜੀਵ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ. ਕੋਈ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ ਦੀ ਅਸਾਨੀ ਲਈ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ.

ਸਾਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ?

"ਮਨੁੱਖ ਸਭ ਤੋਂ ਪਾਗਲ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਅਦਿੱਖ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਮਾਨ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਕਿ ਜਿਸ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਉਹ ਤਬਾਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਉਹ ਪੂਜਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੁਬਰਟ

ਰੀਵਜ਼।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ

ਖਗੋਲਵਿਗਿਆਨੀ

28.ਜਦੋਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੋਣਵੇਂ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜੰਗਲ ਹਨ ਜੋ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਨੂੰ ਆਕਸੀਜਨ ਨਾਲ ਬਦਲ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਭਿੰਨ ਜੀਵਨ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਾਧੇ ਲਈ ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੰਗਲ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੈ ਜੋ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪੀਲੀਆ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

29.ਜੰਗਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਜੰਗਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਦਾਗ, ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਮੂਰਖਤਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ.

30.ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਤਰੇ 'ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਕਾਰਬਨ ਨਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ, ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਲ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਾਈ ਇੱਕ ਜੀਵਨ ਸਰੋਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਾਰੇ ਜੀਵਨ ਰੂਪਾਂ ਲਈ ਇਸਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਜੰਗਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਜਲਭੰਡਾਰਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਹਨ ਜੋ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੇ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਅਮੀਰ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਬਿਹਤਰ ਪਹੁੰਚ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ.

ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ। ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ ਬਨਾਮ ਅੰਕਿਤਾ ਸਿਨਹਾ, (2022) 13 ਐਸਸੀਸੀ 401

"XI. ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਮਾਨਤਾ

75. ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਧਾਰਨਾਤਮਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਐਨਜੀਟੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਵੇਂ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।**ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਨਿਆਂ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਵਜੋਂ ਵੰਡਣ ਦਾ ਇੱਕ ਤ੍ਰਿਕੋਣ ਹੈ। [ਸ਼ਲੋਸਬਰਗ ਡੀ., ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ: ਸਿਧਾਂਤ, ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ (ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ 2009)। ਇੱਕ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਸੰਕਲਪ ਵਜੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਮਾਨਤਾ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਸਮੂਹਾਂ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਨੁੱਖੀ ਤੱਤ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਇਸ ਛਤਰੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਤਹਿਤ ਓਵਰਲੈਪ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ.**

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਮਾਨਤਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਜੋਖਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸੰਤੁਲਿਤ ਵੰਡ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

76. ਗ਼ਰੀਬ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਅਣਉਚਿਤ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਲੇਇਸ ਜੇ ਸ਼ਿਫਰ (ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਹਾਇਕ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ("ਈਐਨਡੀ"), ਅਮਰੀਕੀ ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ) ਅਤੇ ਟਿਮੋਥੀ ਜੇ ਡਾਉਲਿੰਗ (ਈਐਨਆਰਡੀ ਵਿੱਚ ਤਤਕਾਲੀ ਅਟਾਰਨੀ) ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਤਸ਼ਾਹਜਨਕ ਉਦਾਹਰਣ ਲਿਖੇ:

> "ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਬੋਝ ਸਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੇ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, "ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ" ਜਾਂ "ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਮਾਨਤਾ" ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨਾਲ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਜੋਖਮਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਵੰਡ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. [ਸ਼ਿਫਰ, ਐਲ.ਜੇ. ਅਤੇ ਡਾਉਲਿੰਗ, ਟੀ.ਜੇ. (1997), "ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ", 27 (2) ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ 327-342.]

77. ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਵੰਡ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਸਬੰਧ 'ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ: "ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਨਿਆਂ, ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਵੰਡਣ ਵਾਲੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਦੇ ਹੋਏ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ "ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਖੇਡਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ", ਜਦੋਂ ਕਿ ਉੱਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। [ਜੈਫ ਟੈਂਡ, "ਇਕੁਇਟੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ" ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ", 44 ਹਾਰਵ ਐਨਵਟਲ ਐਲ ਰੇਵ 169, 193 (2020).

78. ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਠੋਸ ਨਿਆਂ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕਥਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਖਾਮੀ ਲਈ ਵੇਦੀ 'ਤੇ ਅਸਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਿਆਏਗਾ, ਜੋ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਾਨ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ "ਬਰਾਬਰ ਪੱਧਰ" ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਦੌਰਾਨ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਜ਼ਰਬੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਦਰ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲੇਗੀ।

xxx xxx xxx

80. ਉਪਰੋਕਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ਼ਿਫਰ ਅਤੇ ਡਾਉਲਿੰਗ ਨੇ "ਲੇਡੀ ਜਸਟਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀ" ਬਾਰੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ "ਨਸਲ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਵਰਗ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦਰਸ਼" ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। [ਸ਼ਿਫਰ, ਐਲ.ਜੇ. ਅਤੇ ਡਾਉਲਿੰਗ, ਟੀ.ਜੇ. (1997), "ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ", 27 (2) ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ 327-342.] ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਲੋੜ: ਮਾਨਵ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਤੋਂ ਈਕੋਸੈਂਟਰਿਕ ਵੱਲ

31.ਸਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਹੋਰ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਉਸਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਉਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੂਹ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਵੀ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਸਥਿਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ, ਝੀਲਾਂ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੰਢਿਆਂ, ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ, ਪਹਾੜਾਂ, ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੇ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਕਾਰਨ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਤਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਵ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਵੱਲ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ। ਡਾ. ਸੁਸਾਨਾ ਬੋਰਾਸ ਨੇ ਅਪਰੈਲ 2016 ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਨੈਸ਼ਨਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ, ਭਾਗ 5, ਅੰਕ 1, ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ "ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਨਵੀਂ ਤਬਦੀਲੀ" ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਪੰਨਾ 114),

"ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਹੁੰਚ ਉੱਭਰ ਰਹੀ ਹੈ: ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਾਰੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਪਹੁੰਚ.**ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਆਦਰਸ਼ਕ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ, ਜੋ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ. ਇਹ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧੇਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਕਿਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਨਰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ**।

ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਬਾਇਓਸੈਂਟਰਿਜ਼ਮ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਦਰਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ, ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਚੱਕਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮੁੜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ.ਇਸ ਮਾਨਤਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜਾਂ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਬਚਣ ਲਈ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਇਸ ਮਾਨਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਾਂ, ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਵੇਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀਆਂ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਮਾਨਵ-ਕੇਂਦਰਿਤ' ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹੈ. **ਮਨੁੱਖ ਧਰਤੀ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਕਾਰਕੁੰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ. ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਾਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਜੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।**

(ਜ਼ੋਰਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

- ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰੂਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, **(2012) 3 ਐਸਸੀਸੀ 277**

> 17. ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਲਿਆਣ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਾਨਵ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰੀਏ। ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕ-ਭੁਗਤਾਨ ਸਿਧਾਂਤ, ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਮਾਨਤਾ ਵਰਗੇ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮਾਨਵ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਐਂਥਰੋਪੋਸੈਂਟਰਿਜ਼ਮ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਮੁੱਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਨੁੱਖ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਾਰਤ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ. ਵਾਤਾਵਰਣ-ਕੇਂਦਰਵਾਦ ਕੁਦਰਤ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁੱਲ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਨੁੱਖੀ ਹਿੱਤ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਹਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ ਤੇ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹਨ. ਇਸ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣਵਾਦ ਜੀਵਨ-ਕੇਂਦਰਿਤ, ਕੁਦਰਤ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ 2002-2012 ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਾਯੋਜਿਤ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ, 2009 ਵਾਤਾਵਰਣ ਕੇਂਦਰਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹਨ।

ਕੁਦਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ. ਟਰੱਸਟੀਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਟਕਣ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਵਿਗਾੜ ਹੋਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਅਸਮਾਨਤਾ ਹੋਵੇਗੀ. ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਡੀ ਸਟੋਨ: ਕੀ ਰੁੱਖ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ? - ਕੁਦਰਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲ, ਦੱਖਣੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮੀਖਿਆ, 45 (1972) (ਪੰਨਾ 464, 473, 474, 476),

> "ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸਿਆਣਪ ਹੈ, ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ. ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ; ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ, ਜਾਇਦਾਦ, ਨਵਜੰਮੇ ਬੱਚੇ, ਅਯੋਗ, ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ... ... ਜੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਦਲਾਅ ਵਿੱਚ ਗੁੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਹੈ

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚੰਗਾ ਕਰਾਂਗੇਇੱਕ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕਾਂ ਵਜੋਂ ਸੰਕਲਪਿਤ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
... ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ- ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਰਵਾਇਤੀ ਤਰੀਕਾ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਜਿੱਥੇ ਫਿਰਕੂ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਮਨੁੱਖਾਂ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ....

... ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਉਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਗੁਆਚਿਆ ਮੁਨਾਫਾ? ਕਿਉਂ ਨਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ?
... ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਵਾਤਾਵਰਣ "ਮੁੱਲ" ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਬੋਲੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ: ਉਹ ਅਨਮੋਲ ਹਨ.
ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਿਤ ਉਪਾਅ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵਾਹਨ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜ਼ਖਮੀ ਆਦਮੀ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਧਿਰ 'ਤੇ ਥੋਪਦੇ ਹਾਂ ..."

32.ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ, ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰੁਮੁਲਪਦ (87) ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, **(2006) 1 ਐਸਸੀਸੀ 1**

"**38. ਜੰਗਲ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਜੰਗਲਾਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ (50 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ) ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੰਗਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਮਨੁੱਖੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.**

ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ, ਇਹ ਲਗਭਗ "ਕੁਦਰਤ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੈ" ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ.ਪਾਰਕ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਸਿਰਜਣਾ; ਕੀੜਿਆਂ, ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਮ ਨੀਤੀਗਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 1988 ਦੀ ਜੰਗਲਾਤ ਨੀਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਆਰਥਿਕ ਵਿਚਾਰ

33.ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮਾਲੀਆ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੰਗਲ ਮਨੁੱਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਕਾਰਬਨ ਨਿਕਾਸ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਮੁੱਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

34.ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਾਹਲੇਨ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 2017 ਵਿੱਚ ਜਰਨਲ ਆਫ ਫਾਰੈਸਟ ਪਾਲਿਸੀ ਐਂਡ ਇਕਨਾਮਿਕਸ, ਭਾਗ 84, ਨਵੰਬਰ 2017 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ "ਅਦਿੱਖ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ: ਐਨਟੀਐਫਪੀਜ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਵੱਲ" ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਤ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚੇ (ਐਸਡੀਜੀ) ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਨਕਦ ਯੋਗਦਾਨ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਿੱਖ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਜੰਗਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ "ਅਦਿੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ" ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਿਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਨਾਲ ਆਖਰਕਾਰ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਆਵੇਗੀ। ਤਾਪਮਾਨ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਸਰੋਤ ਦੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੋਕਾ ਪਵੇਗਾ, ਵਰਖਾ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਭੰਡਾਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿੰਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਪਰਾਗਣ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਭੋਜਨ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰੇਗੀ।

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਬਨ ਨਿਕਾਸ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਦਯੋਗਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੋਂ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਦੀ ਦੌਲਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਬਨ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਕਾਰਬਨ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਕੀਕਤ ਹੈ। ਕਾਰਬਨ ਨਿਕਾਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਾਰਬਨ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ. ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰੇਕ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਿਕਾਸ ਆਖਰਕਾਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਾਧੂ ਜੰਗਲ ਕਵਰ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਵਾਧੂ ਕਾਰਬਨ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨੂੰ ਘਾਟੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ. ਇਹ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਦੌਲਤ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ "ਭਾਰਤ ਦਾ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਰੁੱਖ ਕਵਰ: ਕਾਰਬਨ ਸਿੰਕ ਵਜੋਂ ਯੋਗਦਾਨ" (ਅਗਸਤ 2009), ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ,

> "ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੰਗਲਾਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ **ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸ਼ੁੱਧ ਸਿੰਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ1995 ਤੋਂ 2005 ਤੱਕ, ਸਾਡੇ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਕਾਰਬਨ ਸਟਾਕ 6,245 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ (ਐਮਟੀ) ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 6,662 ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 38 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ ਕਾਰਬਨ ਜਾਂ 138 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।**
>
> **ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਕਵਰ ਦੁਆਰਾ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ**

ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗਲ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸਿੰਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਾਡਾ ਅਨੁਮਾਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਕਵਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲਾਨਾ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ 1994 ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁੱਲ ਜੀਐਚਜੀ ਨਿਕਾਸ (ਸੀਓ 2 ਬਰਾਬਰ) ਦੇ 11.25٪ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਸਾਲ ਜਿਸ ਲਈ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਫਰੇਮਵਰਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ (ਯੂਐਨਐਫਸੀਸੀਸੀ) ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਚਾਰ (ਨੈਟਕਾਮ) ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅੰਕੜੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਇਹ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਊਰਜਾ ਤੋਂ 100٪ ਨਿਕਾਸ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ; ਜਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਕੁੱਲ ਨਿਕਾਸ ਦਾ 40٪ ਹੈ. **ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਰੁੱਖ ਕਵਰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਲਈ ਕਾਰਬਨ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਢੰਗ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।**

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ। ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਲ

ਸਾਡੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਟਨ 5 ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੇ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਾਲ, ਲਗਭਗ 24,000 ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿੰਕ ਦੀ ਕੀਮਤ 120 ਬਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਜਾਂ 6,00,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਰਬਨ ਵਧਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗਲਾਤ ਸਿੰਕ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਲਗਭਗ 1.2 ਬਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਜਾਂ 6,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵਧੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਲ 7 ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਟਨ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਜ਼ੋਰਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੰਭਾਵਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਸਮੂਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ।

"ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ; ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (2022-2023) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ" ਹਰਿਆਲੀ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਵੱਲ", (ਪੰਨਾ 45, 47),

4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਮੈਕਰੋ-ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ

xxx xxx xxx

II.32 ਭਾਰਤ, ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਅਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਉੱਚ ਜੋਖਮ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ 1.5 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ (ਆਈਪੀਸੀਸੀ, 2018) ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।**ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਧਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਮਾਨਸੂਨ ਵਰਖਾ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਪੈਟਰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ 2.8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 2050 ਤੱਕ ਇਸਦੀ ਲਗਭਗ ਅੱਧੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਮਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2018)। ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 2100 ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ 3 ਤੋਂ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਕੋਮਪਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2018; 2018 ਪਿਕਸੀਰੀਲੋ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2021) ਢੁਕਵੀਂ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ (ਉਸਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ) ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਣਾਅ (ਸੋਮਨਾਥਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2021) ਕਾਰਨ ਕਿਰਤ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ। 2030 (ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ, 2022) ਤੱਕ ਗਰਮੀ ਦੇ ਤਣਾਅ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਕਾਰਨ ਅਨੁਮਾਨਤ 80 ਮਿਲੀਅਨ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚੋਂ 34 ਮਿਲੀਅਨ ਭਾਰਤ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ 4.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਨਮੀ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਲੇਬਰ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਗੁੰਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ੨੦੩੦ ਤੱਕ ਜੀਡੀਪੀ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

> ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇ ਕਾਰਬਨ ਨਿਕਾਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਦਰ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀਟਵੇਵ 2036-2065 ਤੱਕ 25 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਤੀਬਰਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜਲਵਾਯੂ ਘਟਾਉਣ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।
>
> (ਜ਼ੋਰਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਮੌਜੂਦਾ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਵਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਸਮਝ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਪਹੁੰਚ ਹੋਵੇਗੀ।

36.ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੌਲਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ "ਗ੍ਰੀਨ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ" ਦਾ ਸੰਕਲਪ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਠੋਸ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਦੋਵੇਂ ਹਨ. ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰੋਤ ਹਨ ਜੋ ਜੰਗਲਾਂ ਤੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

37.ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਓਕਲਾਹੋਮਾ ਪ੍ਰੈਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਟੌਮ ਡੇਲ ਅਤੇ ਵਰਨੇਨ ਗਿੱਲ ਕਾਰਟਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ "ਚੋਟੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਸਭਿਅਤਾ" ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਕਰਾਂਗੇ, (1955)

> "ਮਨੁੱਖ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸੱਭਿਅਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਹਿਸ਼ੀ, ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੈ - ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ. ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਗੜਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਪਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ..."

ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ

38.ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ ਹਰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 48ਏ, 51ਏ, 21, 14 ਅਤੇ 19 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਕਿਸੇ ਡਿਵੈਲਪਰ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਿਘਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਢਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸੰਭਵ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਅੰਤਰ-ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਏਗਾ. ਇੱਕ ਸੰਕੀਰਣ ਜਾਂ ਸੰਕੀਰਣ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਲਾਭਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜੰਗਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਦਿੱਖ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਪਹੁੰਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪਹੁੰਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ.

ਮਿਸਾਲ

ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ

- **ਏ.ਪੀ. ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੋ. ਐਮ. ਵੀ. ਨਯੁਦੂ, (1999) 2 ਐਸਸੀਸੀ 718**

"36. ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵੇਲੋਰ ਕੇਸ [(1996) 5 ਐਸਸੀਸੀ 647] ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪੰਨਾ 658 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਾਂਗੇ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 658, ਪੈਰਾ 11)

(iii) ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਭਿਨੇਤਾ ਜਾਂ ਡਿਵੈਲਪਰ/ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਦਿਖਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੱਖੋਂ ਚੁਕਵੀਂ ਹੈ।

37. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨੇ "ਸਾਵਧਾਨੀ ਸਿਧਾਂਤ" ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ "ਸਾਵਧਾਨੀ ਸਿਧਾਂਤ" ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦਾ ਬੋਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ [ਵਿਨੇ, ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਿਖਲਾਈ, 2 ਗਲੋਬਲ ਐਨਵੀਟੀਐਲ ਤਬਦੀਲੀ 111 (1992) ਪੰਨਾ 123 ਤੇ]. ਇਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਵਜੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜੋ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ.

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਘੱਟ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦਾ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਬੋਝ ਸਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਦੇਖੋ ਜੇਮਜ਼ ਐਮ ਓਲਸਨ: "ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਬਦਲਣਾ", 20 ਐਨਵੈਂਟਲ ਲਾਅ, ਪੰਨਾ 891 ਤੇ ਪੰਨਾ 898 (1990). [ਭਾਗ 22 (1998) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਹਾਰਵ. ਐਨ.ਵੀ. ਕਾਨੂੰਨ ਸਮੀਖਿਆ, ਪੰਨਾ 509 ਤੇ ਪੰਨਾ 519, 550.

xxx xxx xxx

39. ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ "ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪਰ ਨਾਮਾਤਰ ਨਹੀਂ" ਹਨ, ਤਾਂ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ. ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠੇਗਾ ਕਿ "ਗੈਰ-ਨਾਮਾਤਰ ਜੋਖਮ" ਕੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਵਾਜਬ ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਾਂ ਡਾਕਟਰੀ ਚਿੰਤਾ" ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦਿਖਾ ਕੇ ਇਸ ਬੋਝ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮਿਆਰ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਕਾਫੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਨੁਮਾਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਐਸ਼ਬਰਟਨ ਅਲਾਇਮੇਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਫੈਡਰੇਟਿਡ ਫਾਰਮਰਜ਼ [(1988) 1 NZLR 78] ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇੱਕ "ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀਆਂ" ਟੈਸਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ. [ਦੇਖੋ ਚਾਰਮੀਅਨ ਬਾਰਟਨ: ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ (ਭਾਗ 22) (1998) ਹਾਰਵ. ਐਨ.ਵੀ. ਐਲ. ਰੇਵ., ਪੰਨਾ 509 ਪੰਨਾ 549.]

(ਜ਼ੋਰਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ: ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਨਿਆਂਇਕ ਪੜਤਾਲ

- **ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਫੋਰਮ ਬਨਾਮ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਫੋਰਮ ਏ.ਪੀ. ਰਾਜ, (2006) 3 ਐਸਸੀਸੀ 549 "ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਸਿਧਾਂਤ**

76. ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਔਡਬੌਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਅਲਪਾਈਨ ਕੰਟਰੀ ਦੀ ਸੁਪੀਰੀਅਰ ਕੋਰਟ [33 ਕੈਲੀ 419] ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੋਨੋ ਲੇਕ ਕੇਸ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ[33 ਕੈਲੀ 419] ਵਿੱਚ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

> "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਨਤਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਦੀਆਂ, ਝੀਲਾਂ, ਦਲਦਲੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇ, ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰੇ ਜਦੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਿਧਾਂਤ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਵਜੋਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ.

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸਰੋਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ, ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਮੁਫਤ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਲਾਭ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਵਧੇਰੇ ਮੰਗ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ [ਜੋਸੇਫ ਐਲ ਸੈਕਸ "ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਸਿਧਾਂਤ: ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਆਂਇਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ", ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਲਾਅ ਰਿਵਿਊ, ਭਾਗ 68, ਨੰਬਰ 3 (ਜਨਵਰੀ 1970) ਪੰਨਾ 471-566].ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੈਕਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਲੇਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਕਸਰ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ[ਆਈਬਡ]:

> 1.ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;
>
> 2.ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਾਜਬ ਨਕਦ ਬਰਾਬਰ ਲਈ ਵੀ;
>
> 3.ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (i) ਜਾਂ ਤਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਵਰਤੋਂ, ਜਾਂ (ii) ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਉਸ ਰੂਪ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਤੋਂ।
>
> (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

- ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਦਿਵੇਸ਼ ਭੂਟਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, **2022 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 899**

  "ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ

25. ਜੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ:

I. **ਧਾਰਾ (ਏ) ਆਰਟੀਕਲ 48ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੋ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਇ 4 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ;**

II. **ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 51ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੰਗਲਾਂ, ਨਦੀਆਂ, ਝੀਲਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ;**

III. **ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੁਕਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੰਗਲ, ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ, ਫੇਫੜੇ ਹਨ ਜੋ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਕਸੀਜਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜੰਗਲ ਸਾਡੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੁਕਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ;**

IV. **ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਸਿਧਾਂਤ ਸਾਡੇ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਿਨਾਰੇ, ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ, ਜੰਗਲ ਆਦਿ ਦਾ ਟਰੱਸਟੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਟਰੱਸਟੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਰਾਜ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਸਿਧਾਂਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭਾਂ 'ਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਥਾਪਤ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ;**

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ। ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

V. **<u>ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21, 48ਏ ਅਤੇ 51-ਏ (ਜੀ) ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ, ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ;**</u>

VI. **<u>ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.</u>** ਰਾਜੀਵ ਸੂਰੀ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। [(2022) 11 ਐਸਸੀਸੀ 1], ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਬੈਂਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੈ (ਏ.ਐਮ. ਖਾਨਵਿਲਕਰ, ਜੇ.) ਨੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 507 ਅਤੇ 508 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ:

> 507. ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। "ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ" ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਟਿਕਾਊ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ - ਇਹ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਮੁੱਢਲੀ ਲੋੜ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਟਿਕਾਊ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਇਹ ਲੋੜ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਰੇਕ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਉਚਿਤ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਕਸਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਓਨੇ ਹੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜਿੰਨੇ ਉਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਘੋਸ਼ਣਾ, 1986 ਦੁਆਰਾ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 1 ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ:

> 1. ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਅਟੁੱਟ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ, ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

508. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ, ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਹੈ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ, ਅਰਜੁਨ ਸੇਨਗੁਪਤਾ "ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ" ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਨ:

> "... ਦੋ ਅਧਿਕਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ ਜੇ ਇਕ ਦੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਪੱਧਰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ..."

vii. **ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 'ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ' ਦੀ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਫਾਰ ਗ੍ਰੀਨ ਦੂਨ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰੀਨ ਦੂਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ. 2021 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1243 ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਸਾਰ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ।**

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ। ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 'ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ' ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 40 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

> "40. ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਠੋਸ ਉਪਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ' ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇ "ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਨਿਯਮ: ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ" ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ 2015 ਦੇ ਅੰਕ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ:
>
> > "ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਅਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਨੈਤਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਨੀਂਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਅਖਤਿਆਰੀ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ.

ਜੰਗਲ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ

- ਅਮਰਨਾਥ ਮੰਦਰ, ਰੀ, **(2013) 3 ਐਸਸੀਸੀ 247**

> 19. ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਪਕ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਰਾਜ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਉਚਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ| ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।**ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਾਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਨਹੀਂ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਲੋੜੀਂਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਰਾਜ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।**
>
> (ਜ਼ੋਰਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ

- ਐਚ.ਪੀ. ਬੱਸ-ਸਟੈਂਡ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ, **(2021) 4 ਐਸਸੀਸੀ 309**

> ***"I.1. ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ***
>
> XXX XXX XXX
>
> "49. ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ, ਇੱਕ ਖਾਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਵਿਲੱਖਣ ਹਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜੋ ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ ਹਨ. ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ ਢਾਂਚਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਧਨ - ਸੰਕਲਪਕ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ। ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਕਿ ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਇੰਟਰਫੇਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਵੇਂ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਹ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ. ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਰਬਨ ਫੁੱਟਪ੍ਰਿੰਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ, ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਂਝੀ ਸਮਝ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ "ਕਾਨੂੰਨ" ਤੱਤ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਗਾੜ, ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਸਮਝ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਿਧਾਂਤ ਵਰਗੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੰਧ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਅਟੁੱਟ ਅਤੇ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਹਰ ਤੱਤ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਜੀਵੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਟੁੱਟ ਬੰਧਨ ਅਤੇ ਸੰਪਰਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਖੋਜਣ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਸਥਾਨਕ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਮੁੰਦਰੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ, ਗਲੇਸ਼ੀਅਰਾਂ ਦੇ ਪਤਲੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਵਧਰਹੇ ਮਾਰੂਥਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਈਕੋ-ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਬੁਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਚਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਅਨੁਭਵੀ 'ਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਥੰਮ੍ਹ ਬਣਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿੱਖਿਆ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਓਵਰਲੈਪ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤੇ ਨਿਯਮਾਂ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਤੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਢਾਂਚਾਗਤ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਰੇਮਵਰਕ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਸਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਜੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ. ਇਕੱਠੇ ਮਿਲ ਕੇ, ਉਹ ਤੱਤ ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ, ਹੋਂਦ ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ. ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਮਾਨਤਾ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮੁੜ ਸਿਰਜਣਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

xxx xxx xxx

54. ਜਾਰਜਟਾਊਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ ਸਮੀਖਿਆ (2020) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੇਖ ਵਿੱਚ, ਆਰਨੋਲਡ ਕ੍ਰੇਲਹੁਬਰ ਅਤੇ ਐਂਜੇਲਾ ਕਰੀਯੂਕੀ ਨੇ ਇਸ ਉਲਝਣ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ [ਆਰਨੋਲਡ ਕ੍ਰੇਲਹੁਬਰ ਅਤੇ ਐਂਜਲਾ ਕਰੀਯੂਕੀ, "ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ", 32 ਜਾਰਜਟਾਊਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ ਸਮੀਖਿਆ 591 (2020)] :

> "ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁੱਖ ਅੰਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਅਧਰੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਿਯਮਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਫੈਸਲੇ ਕਿਉਂ ਲਏ ਗਏ ਸਨ।

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ। ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੁੱਦਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ - ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ, ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ, ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਈ ਵਾਰ ਸੀਮਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਸਖਤ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ. ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਅਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਢਾਂਚਾ, ਜਿਸ ਅਪੂਰਨ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਰੋਡਮੈਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ.

(ਜ਼ੋਰਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

- ਐਚ.ਪੀ. ਬੱਸ-ਸਟੈਂਡ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ (ਸੁਪਰਾ)

"I.2. ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

56. ਬੀਡੀਏ ਬਨਾਮ ਸੁਧਾਕਰ ਹੇਗੜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ [(2020) 15 ਐਸਸੀਸੀ 63], ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.) ਰਾਹੀਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 112-13, ਪੈਰਾ 94-95)

94. ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ. ਨਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਪੱਖ ਅਤੇ ਹਾਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਅਸਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵਪਾਰ ਕਟੌਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ...

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕੋਰਕਰ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ, ਜਨਤਕ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ...

95. ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਸਥਾਗਤ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਵੀ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹੋਣ। ਜਵਾਬਦੇਹ, ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ, ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਉਭਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੁੱਲ ਵਜੋਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਢਾਂਚੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਰੰਟੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਸਿਰਫ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਨਾ ਹੋਣ।

xxx xxx xxx

58. ਯੂ.ਐਨ.ਈ.ਪੀ. ਰਿਪੋਰਟ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ [ਯੂ.ਐਨ.ਈ.ਪੀ., "ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਗਲੋਬਲ ਰਿਪੋਰਟ" (ਜਨਵਰੀ 2019), ਪੰਨਾ 213.]

> "ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰਥਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੱਤਰ 5.12 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਹੁਕਮ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਹੋਣ ਲਈ, ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ। ਅਬਦੁਲ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

59. ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਗਲੋਬਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਹੈਂਡਬੁੱਕ ਵਿੱਚ, ਯੂਐਨਈਪੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ [ਯੂਐਨਈਪੀ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ ਬਾਰੇ ਗਲੋਬਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਹੈਂਡਬੁੱਕ (ਤੀਜਾ ਸੰਸਕਰਣ, 2019), ਪੰਨਾ 7. :

> "ਅਦਾਲਤਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਜੱਜ ਇਸ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ।

60. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਐਨਜੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ [ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰੂਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, 2016 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਨਜੀਟੀ 1196] ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਾਂਗੇ। **<u>ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਣਗੌਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ" ਦੀ "ਢਾਲ" ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।</u>**

(ਜ਼ੋਰਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

<u>ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ</u>

40.ਸਾਲ 1950-1959 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਪਿੰਡ ਕੋਮਪੱਲੀ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ 17.11.1960 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਆ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 (ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।(ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "**ਏ.ਪੀ. ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)**, ਸਰਵੇਖਣ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ. , ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਮੰਗ। ਇਹ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਸੂਟ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 106.34 ਏਕੜ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ - ਪਿੰਡ ਕੋਮਪੱਲੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਾਰੰਗਲ, ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ 171/3 ਤੋਂ 171/7 ਭਾਵ 106.34 ਏਕੜ। ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਲਗਭਗ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ।

41.ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 11.11.1971 ਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਗਜ਼ਟ ਨੰਬਰ 85-ਬੀ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਜੰਗਲ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੀ 17.11.1960 ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੰਗਲ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਖਵਾਂ ਜੰਗਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

42.ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਾਲ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ 10.01.1975 ਨੂੰ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਨਾ ਤਾਂ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

43.07.07.1981 ਨੂੰ, ਵਾਰੰਗਲ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ, ਉਸਨੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਡੀਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 01.09.1984 ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

44.23.04.1985 ਨੂੰ ਵਾਰੰਗਲ ਦੇ ਆਈ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਬ-ਜੱਜ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ 1985 ਦੇ ਓਐਸ ਨੰਬਰ 56 ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਰੋਕ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2, ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਧਿਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰੋਕ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

45.ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸਕੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਕੇ ਰੋਕ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ।

46.ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਹਰੇਕ ਪਾਸੇ ਇਕ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪਦਾਰਥਕ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ

47.ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਤੱਥ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅੰਤਮ ਅਦਾਲਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ. ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਨਾਲ ਹੀ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

48.ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 20.07.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, 18.11.2018 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਜਿਸ ਨੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਜੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲਾਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ 12.07.2019 ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਲ 2017 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ।

49.ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਇੱਕ ਧਿਰ ਸੀ, ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੰਗਲਾਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਏਪੀ ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸਿਆਣਪ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਹੈ।

50.ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਜੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ 19.03.2021 ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਅਮਰਾਵਤੀ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮੀਖਿਆ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਥਿਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਉਲਟਾ ਕੇ, ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਥਿਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

51.ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਮੀਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਆਪਣਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਜੋ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰੋਕ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਡੀਡਬਲਯੂ -1 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਕੇ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇੱਕ ਉਲਟ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਾਖਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਦੋ ਵਿੰਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ

5.2ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਗਲਾਤ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1980 ਇੱਕ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੰਗਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਿੱਜੀ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਵੇਗੀ। ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਕੇ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿਰਲੇਖ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ

53.ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੀਰਜ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੋਲ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਿਰਲੇਖ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ. ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼। ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ

5.4ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਘਾਟਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਜੋ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਫਲ ਰਹੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਖੋਜ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਜੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜੋ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ

55.ਦੋ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਘਾਟ ਹੈ - ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਏ.ਪੀ. ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ. ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਜਾਂ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ 11.11.1971 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ, ਏ.ਪੀ. ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

56.ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਏ.ਪੀ. ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਆਪਣਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਪੀਸੀ 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ ਐਕਸਐਲਆਈ ਨਿਯਮ 22 ਤਹਿਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਲਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰੋਕ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਦਿਆਲੂਤਾ ਦਿਖਾਈ।

57.ਆਓ ਅਸੀਂ ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਰਾਹਤ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ। ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਾ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਬਚਾਓ ਵਜੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਅਥਾਰਟੀ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ ਜੰਗਲਾਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਹੈ। ਉਹ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਅਭਿਆਸ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਆਪਣਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਏ.ਪੀ. ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਏ.ਪੀ. ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਥਾਈ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

58.ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਖਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੋਵਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

59.ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 1994 ਦੇ ਏ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 145 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਕੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ (ਐਨਏਐਲਐਸਏ)ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ 'ਤੇ 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਾਜ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ ਜੋ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ 2021 ਦੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 624 ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 65196/2021 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸਿਰਲੇਖ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

Yadwinder Singh
Enrol. No. P/956/2016